

JAAAR VERSLAG 2021

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

INHOUD

OVER DIT VERSLAG	3
ONS VERHAAL	8
Afval recycleren	9
Duurzaam materialengebruik	21
Circulaire economie	24
Gezonde grond	30
Ruimte recycleren	35
ONZE PRESTATIES	39
ONZE JAARREKENING	46

OVER DIT VERSLAG

**Gesprek met Henny De Baets,
administrateur-generaal van de OVAM tot maart 2022**

**“DE PFAS-PROBLEMATIEK EN DIE
VAN DE *EMERGING CONTAMINANTS*
IS NU OP DE POLITIEKE AGENDA
GEZET”**

Welke doelstellingen kon de OVAM realiseren in 2021?

In 2021 ging er veel aandacht naar de PFAS-problematiek, zowel binnen de afdeling Bodembeheer als binnen de andere afdelingen. Toch zijn we erin geslaagd het overgrote deel van onze doelstellingen te realiseren.

We zetten opnieuw belangrijke stappen in de transitie naar een circulaire economie, niet alleen in Vlaanderen maar ook op Europees en internationaal niveau: circulaire economie loopt buiten de geografische grenzen. De OVAM nam daarin weer haar voortrekkersrol op en zette verschillende initiatieven in het kader van de Europese Green Deal in de kijker, zoals de Green Deal Circulair Bouwen. In 2021 lanceerden we ook de CE Monitor. Die toont op een toegankelijke manier hoever Vlaanderen staat op vlak van circulariteit, maar kijkt tegelijk over de Vlaamse grenzen heen.

Belangrijk in die transitie naar een circulaire economie is het sluiten van materiaalkringlopen, om minder primaire grondstoffen te gebruiken. Ook daar waren er in het afgelopen jaar verschillende interessante ontwikkelingen.

De strijd tegen zwerfvuil werd opgevoerd met het zwerfvuilcharter. Een van de concrete acties uit dat charter is het inzetten van zwerfvuilhandhavers. Zij gingen voor het eerst aan de slag tijdens het WK Wielrennen in september, in diverse opzichten een model van duurzame organisatie. Zo werd er voor de eerste keer gewerkt met herbruikbaar cateringmateriaal, zoals de nieuwe regelgeving daarrond verplicht. De coronamaatregelen maakten helaas nog niet veel events mogelijk in 2021. We hebben er dan ook volop op ingezet om voor toekomstige evenementen organisatoren te sensibiliseren en praktische ondersteuning te bieden.

Om de materiaalkringlopen te kunnen sluiten, wijzigde verder nog het beleid rond bedrijfsafval en rolden we het actieplan voedselverlies en biomassa(rest)stromen uit. De OVAM lanceerde ook twee calls om Vlaanderen versneld uit te bouwen tot een belangrijke recyclagehub. Ondernemingen die investeren in innovatieve recyclagetechnieken om de materiaalkringlopen te sluiten, kunnen in aanmerking komen voor financiële ondersteuning.

Zowel de coronapandemie als nu ook de situatie in Rusland en Oekraïne drukt ons met de neus op het feit dat het belangrijk is om onafhankelijk te zijn van (primaire) grondstoffen. Enkel op die manier kunnen we onze eigen economie circulair en veerkrachtig maken.

Zijn er projecten en hoogtepunten uit 2021 waar de OVAM trots op mag zijn?

Ondanks de PFAS-problematiek wilden en mochten we ook onze andere doelstellingen niet uit het oog verliezen. In het najaar van 2021 pikten we gelukkig opnieuw enkele campagnes op waar we eerder al mee startten.

Zo konden we in oktober de Ecodesign Awards voor studenten uitreiken, op het prachtige binnenplein van het Design Museum Gent. En het was een feesteditie, want al vijftien jaar lang daagt de OVAM – de voorbije twee jaar samen met Vlaanderen Circulair – studenten uit om volgens de principes van ecodesign de wereld te veranderen met slimme ideeën voor producten of diensten. Als we naar de oud-winnaars kijken, zien we dat velen van hen vandaag nog altijd met het thema begaan zijn. Dat is dan ook het doel van deze award, waar we best trots op zijn.

In november 2021 lanceerden we onze kwittencampagne. Dat deden we met een bijzonder frietkraam: al wie langskwam met een eigen bord of kommetje kreeg een gratis portie frietjes. Kwitten staat voor Kappen met Wegwerp is Top. Het kwitkot, een frietkot zonder wegwerpmateriaal, zet de theorie ineens om in de praktijk. Het doel van de campagne is mensen te laten stilstaan bij hun gebruik van wegwerpproducten en te tonen dat er prima alternatieven bestaan.

In november hadden we ook aandacht voor de strijd tegen voedselverlies en stelden we de Shopcakes voor. Dat zijn kleine maagvullende cakejes speciaal gemaakt om te winkelen zonder honger. Winkelen met honger maakt dat je te veel eten koopt, wat dan vaak in de vuilnisbak belandt. In de Shopcakes zitten ingrediënten die we weleens weggooien en die zorgen voor een verzadigd gevoel, zoals brood, bananen en chocolade. Met deze actie willen we mensen bewust maken van de enorme hoeveelheid voedsel die we verspillen maar eigenlijk nog kunnen consumeren op een alternatieve manier.

Ook dit initiatief past in het nieuwe actieplan voedselverlies en biomassa(rest)stromen, dat de Vlaamse Regering goedkeurde in het voorjaar van 2021. Dat plan stippelt het beleid en de concrete acties uit om de komende vijf jaar voedselverlies te vermijden en voedselreststromen circulair te maken.

Welke impact had de PFAS-zaak op de werking van de OVAM?

De PFAS-zaak had en heeft nog steeds een grote impact op onze werking, maar het is ook goed dat *emerging contaminants*, waaronder PFAS, de nodige aandacht krijgen. De OVAM was al langer een voortrekker in het internationale onderzoek naar deze opkomende onbekende stoffen. Op 1 april 2021 publiceerden we de nieuwe toetsingswaarden voor PFAS in bodem en grondwater, maar het 3M-dossier in Zwijndrecht bracht alles in een stroomversnelling.

De inventarisatie in de zomer van 2021 van de locaties met een mogelijke PFAS-verontreiniging, en nadien de opstart van zo'n 40 à 50 verkennende bodemonderzoeken per maand op de prioritaire risicolocaties, het zijn ware huzarenstukken. Ik spreek dan ook mijn oprechte waardering uit voor alle OVAM-collega's die in dit dossier het beste van zichzelf hebben gegeven vanuit het belang dat ze hechten aan de maatschappelijke waarden. Zowel in het verleden als nu, in elk dossier, handelen we in eer en geweten op basis van evoluerende wetenschappelijke inzichten, met als doel een duurzaam afvalbeleid, een vooruitstrevend bodembeleid en de bescherming van de gezondheid van de Vlamingen.

Wat zijn de uitdagingen voor 2022?

De Green Deal van de Europese Unie en de omvang daarvan biedt ons kansen en mogelijkheden om acties te ondernemen rond verschillende beleidsthema's. Zo gaat dit jaar het beleidsprogramma Op weg naar circulair bouwen van start, met concrete inspanningen die lopen tot 2030 om samen met de Vlaamse bouwsector stappen te zetten naar een circulaire bouwconomie.

Nog een concrete maatregel m.b.t. het vastgoed is het asbestattest, dat in 2022 wordt gelanceerd. Doel van het attest is om asbest in slechte staat op te sporen en snel te laten verwijderen. Dat moet Vlaanderen tegen 2040 asbestveilig maken.

Ook de beleidsthema's afval recycleren en zwerfvuil komen in 2022 onder de loep te liggen op basis van nieuwe studies. Zo onderzocht de OVAM van 2019 tot 2021 de samenstelling van het Vlaamse huisvuil, grofvuil en zwerfvuil. De resultaten leveren nuttige inzichten voor beleidsmaatregelen, zoals het nieuwe Uitvoeringsplan huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval dat nu in opmaak is, en voor de verdeling van de totale kostprijs van de zwerfvuilbehandeling. Vanaf 2023 zouden de kosten doorgerekend worden aan de verschillende producenten.

De komende jaren zal ook de PFAS-problematiek de nodige aandacht blijven krijgen. Het zal een grote uitdaging zijn om PFAS-risicolocaties in kaart te brengen en waar nodig te saneren. De OVAM blijft het voortouw nemen in het internationale netwerk EmConSoil om kennis en ervaring uit te wisselen en samen een beleid en een praktisch haalbare aanpak te ontwikkelen. Zo werken we bijvoorbeeld mee aan een internationale studie over beproefde saneringstechnieken voor PFAS en hun toepasbaarheid in Vlaanderen en Nederland.

Omdat ik sinds april 2022 met pensioen ben, zal ik niet meer actief meewerken aan deze beleidsontwikkelingen. Maar na een carrière van 40 jaar bij de OVAM, waarvan 17 jaar als administrateur-generaal, kan ik het niet laten om het reilen en zeilen binnen de organisatie te blijven volgen.

De OVAM integreert de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de VN (SDG's) in haar duurzaamheidsbeleid. Hoe doen jullie dat precies?

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) zit in het DNA van de OVAM en is uiteraard ook structureel verankerd in onze interne bedrijfsvoering. Bewijs daarvan is het Voka Charter Duurzaam Ondernemen dat we ondertussen 5 jaar op rij wisten te behalen. Elk jaar stellen we een actieplan op om onze duurzame doelstellingen te realiseren. De 17 SDG's van de Verenigde Naties vormen het kader. In dit activiteitenoverzicht hebben we bij het begin van elk thema toegelicht aan welke duurzame ontwikkelingsdoelstellingen we bijdragen. Een deel van de acties wordt uitgevoerd en opgevolgd door onze mvo-werkgroep. Zo letten we onder andere op ons eigen energieverbruik, onze CO2-uitstoot en

de hoeveelheid restafval die we produceren. We proberen bij onze aankopen ook zoveel mogelijk rekening te houden met duurzaamheidscriteria. Recent implementeerden we de CO2-prestatieladder in onze bestekken voor ambtshalve bodemsanering. We investeerden ook in een nieuwe drankautomaat waaruit we afvalvrije en gezonde frisdranken kunnen halen. Dit zijn maar enkele voorbeelden van de talrijke acties die we ondernemen om onze organisatie elk jaar duurzamer te maken.

2021 was ook het laatste volledige jaar voor u als administrateur-generaal van de OVAM. Hoe blikt u daarop terug?

De PFAS-onderzoekscommissie heeft uiteraard haar stempel gedrukt op het afgelopen jaar. Maar elke crisis biedt ook kansen. Vanzelfsprekend had ik me het laatste jaar van mijn loopbaan heel anders voorgesteld. Positief is dat de PFAS-problematiek, en ruimer die van de *emerging contaminants*, nu op de politieke agenda is gezet, wat wij al jaren probeerden te doen. Ik ben dan ook zeer trots op wat de OVAM vorig jaar en de veertig jaren voordien heeft gerealiseerd, en ik ben erg dankbaar dat ik de organisatie zo lang heb mogen leiden. Ik wil graag alle medewerkers, partners en stakeholders extra bedanken voor de aangename en constructieve samenwerking al die tijd. Zonder hen zouden we vandaag niet staan waar we staan.

ONS VERHAAL

De OVAM zorgt ervoor dat we in Vlaanderen op een doordachte en milieubewuste manier omgaan met afval, materialen en bodem. We geven richting aan het beleid daarrond, bewaken de implementatie van de wetgeving en geven op die manier mee uitvoering aan het Europese beleid in het kader van de Europese Green Deal.

Hoe deden we dat in 2021?

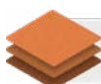
AFVAL RECYCLEREN

DUURZAAM MATERIALENGEBRUIK

CIRCULAIRE ECONOMIE

GEZONDE GROND

RUIMTE RECYCLEREN

AFVAL RECYCLEREN

Door de recyclage van afval te stimuleren, draagt de OVAM bij aan **SDG 9, SDG 11, SDG 12 en SDG 13.**

Afvalcijfers 2020: meer restafval en minder hergebruik, verbranden en storten

Uit de afvalcijfers die de OVAM eind 2021 publiceerde, blijkt dat de hoeveelheid huishoudelijk restafval in 2020 voor het eerst in een kwarteeuw significant is gestegen. De gemiddelde Vlaming produceerde 147 kg restafval, dat is 3,5 kg meer dan in 2019, toen de cijfers nog daalden. Zo zitten we opnieuw verder weg van het streefcijfer van 138 kg per inwoner tegen 2023. De coronacrisis en de bijbehorende maatregelen hebben hier wellicht een grote invloed gehad. De hoeveelheid bedrijfsrestafval daalde wel met 60 000 ton.

Recyclage en hergebruik

In 2020 werd 69,1 % van het huishoudelijk afval selectief ingezameld. 65,5 % van de totale hoeveelheid ging naar een recyclagefaciliteit. Daarmee bezet Vlaanderen al een tijdje een koppositie in Europa. Tegen 2030 zou het recyclagepercentage wel nog moeten stijgen tot 77,5 % om de doelstellingen van het Vlaams regeerakkoord te halen.

Voor hergebruik zakten de cijfers in 2020. De erkende kringloopcentra zamelden ongeveer 11,3 kg goederen per inwoner in, dat is 14 % minder dan in 2019. Via dezelfde weg vond zo'n 4,5 kg goederen per inwoner een nieuwe thuis, een daling van 17 %.

Storten en verbranden

De totale hoeveelheid gestort en verbrand afval nam in 2020 af met 4 %. Die daling is bijna helemaal toe te schrijven aan 'projectgebonden afvalstoffen', zoals baggerspecie. De hoeveelheid huishoudelijk afval voor verbranding nam net toe met 40 000 ton of 5 %, opnieuw een gevolg van de covidcrisis. We exporteren wel steeds minder afval voor verbranding. Het gaat om een daling met 3,5 % sinds 2019.

Er gebeurde geen afzonderlijke meting voor opgeruimd zwerfvuil in 2020. De hoeveelheid straat- en veegvuil en het afval in openbare vuilnisbakjes lag wel veel lager dan in 2019.

476

kg per inwoner
huishoudelijk afval

147

kg per inwoner
restafval

69,1 %

selectief ingezameld
afval

65,5 %

gerecycleerd selectief
ingezameld afval

4,5 kg

hergebruikte goederen
per inwoner
(kringwinkel)

4 %

minder gestort en
verbrand afval

De extra acties van het zwerfvuilcharter

In 2020 maakte de OVAM bekend dat de hoeveelheid zwerfvuil in Vlaanderen nog steeds toeneemt. Er zijn dus bijkomende inspanningen nodig om de Vlaamse doelstelling van 20 % minder zwerfvuil in 2022 te halen. Begin 2021 werd daarom een virtueel overleg opgezet met een dertigtal private en publieke partijen, in samenwerking met Vlaams minister van Omgeving Zuhal Demir. Daaruit kwamen tientallen extra acties voort, samengebracht in het zwerfvuilcharter.

Diverse actoren en acties

Het zwerfvuilcharter werd ondertekend door actoren uit de verpakkingindustrie, de voedings- en distributiesector en de bouw- en transportsector. Maar ook lokale en provinciale besturen en overheidsinstanties deden mee. Die diversiteit zie je weerspiegeld in de acties die ze samen hebben afgesproken.

Handhavers

Fost Plus zette fondsen uit de zwerfvuilbudgetten in om dertig handhavers aan te werven. Van 2021 tot 2024 versterken zij het team terreincontrole bij de OVAM om overtreders op hun gedrag aan te spreken en eventueel GAS-boetes uit te schrijven. Ze werden voor het eerst ingezet tijdens het WK wielrennen.

Click-app

Er kwamen ook acties om positief gedrag aan te moedigen. Zo lanceerde Fost Plus de Click-app om mensen te stimuleren om hun eigen afval en zwerfvuil in de juiste vuilnisbak te gooien. Door eerst de barcode van de verpakking te scannen of een foto te nemen, verdienen ze Circular UCoins. Deze digitale munten kunnen ze dan uitgeven bij lokale handelaars.

Lancering kwittencampagne

Sinds 2021 moeten alle Europese lidstaten het gebruik van plastic wegwerpproducten (*single-use plastics*) beperken. Vlaanderen gaat verder dan de letter van de richtlijn door niet alleen plastic maar alle soorten wegwerpproducten in het vizier te nemen.

In het kader van die ambitie lanceerde de OVAM in 2021 de campagne Kappen met Wegwerp Is Top (kwittencampagne). Die brengt het thema onder de aandacht met een acroniem dat heel wat complexe termen kan vervangen en zich makkelijk leent tot woordgrapjes. De campagne moedigt mensen op een ludieke manier aan om zelf een kwitter te worden en herbruikbare kwitproducten te gebruiken. Voor de lancering werd bijvoorbeeld een frietkot omgedoopt tot kwitkot. Wie een eigen kommetje of bord meebracht, kreeg er een gratis portie frietjes van acteur en kwiturst Dominique Van Malder. Plaats van de afspraak was de ingang van Meerdaalwoud in Oud-Heverlee om de samenwerking met Natuur en Bos in de verf te zetten.

Vlaanderen als recyclagehub

Vlaanderen heeft het potentieel om een belangrijke recyclagehub te worden in de circulaire economie. In 2021 zette de OVAM verschillende acties op om die transitie te ondersteunen.

Eerste call recyclageprojecten

Op 25 oktober 2021 lanceerde de OVAM een eerste oproep voor innovatieve projecten die zowel lokale als geïmporteerde afvalstoffen omzetten in grondstoffen. In totaal is er 30 miljoen euro aan relancemiddelen uit de faciliteit voor herstel en veerkracht (FHV) van de Europese Unie te verdelen over deze call en een tweede call in 2022.

Afzet kunststofrecyclaten stimuleren

Naarmate de recyclage van kunststoffen groeit, is het ook nodig een afzetmarkt te creëren voor de recyclaten. Het aankoopbeleid van de Vlaamse overheid kan daarvoor een belangrijke hefboom zijn. Daarom bestelde de OVAM een studie bij Centexbel-VKC (het competentiecentrum voor de kunststofverwerkende industrie) over manieren om het gebruik van kunststofrecyclaten te bevorderen in negen bouwtoepassingen, waaronder pvc-raamprofielen, zonwering en isolatie.

Einde-afvalcriteria voor luiers

Om als nieuwe grondstof beschouwd te worden, moeten einde-afvalcriteria bepaald worden. In 2021 stelde onderzoeksinstituut VITO in opdracht van de OVAM zulke criteria op voor luiers en incontinentiemateriaal. Op die manier hebben recyclagebedrijven zekerheid over een afzetmarkt voor hun materialen.

Start actieplan voedselverlies- en biomassa(rest)stromen (2021-2025)

In 2021 lanceerde de OVAM een nieuw actieplan om de komende vijf jaar voedselverlies te beperken en biomassa op een hoogwaardige, circulaire manier in te zetten.

Shopcakes tegen voedselverspilling

In het actieplan staat onder andere dat de hele keten, van producent tot consument, 30 % van de voedselverliezen wil voorkomen. Om die doelstelling op een ludieke manier kracht bij te zetten, deelde chocolatier Dominique Persoone in november 2021 zijn Shopcakes uit aan de ingang van een supermarkt. De Shopcakes bestonden uit ingrediënten die we vaak weggooien, zoals brood, banaan en chocolade, maar die ook goed vullen. De klanten van de supermarkt zijn die dag niet met een lege maag gaan winkelen: wie met honger winkelt, koopt gemakkelijk te veel eten dat uiteindelijk in de vuilnisbak belandt. Met de creatieve cakes wilden het Departement Landbouw en Visserij en de OVAM mensen bewust maken van de enorme hoeveelheid voedsel die ze verspillen en vaak toch kunnen redden.

Afwegingskader biobrandstoffen

De aangepaste EU-richtlijn over hernieuwbare energie legt doelstellingen op voor biobrandstoffen op basis van biomassa. Om aan die toenemende vraag tegemoet te komen, ontwikkelde de OVAM een afwegingskader dat toelaat de beste toepassing voor biomassa-reststromen te bepalen.

Wijzigingen in VLAREMA 8

In 2021 werd de achtste versie van het Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalcringlopen en afvalstoffen (VLAREMA) definitief goedgekeurd. Dit zijn enkele van de belangrijkste wijzigingen:

- selectieve inzameling van oude matrassen
- betere controle op de gescheiden inzameling van bedrijfsrestafval door de inzamelaar
- bioafval mag tegen 2024 niet meer terechtkomen bij het restafval
- opvolging en tracering van sloopafval
- havens zijn verplicht om scheepsafval gratis aan te nemen

Digitalisering afval- en materialenbeleid

MATIS: een nieuw Materialeninformatiesysteem

De OVAM werkte samen met VVSG-Interafval en Denuo aan een nieuwe toepassing voor gemeenten, intercommunales en bedrijven om gegevens over afvalinzameling en -verwerking te rapporteren. Het Materialeninformatiesysteem, kortweg MATIS, vervangt de *Online Afvalstoffen Enquête* en (deels) het *Integraal Milieujaarverslag* en ging van start in het najaar van 2021.

EVOA-richtlijn herzien

In het kader van de Europese Green Deal publiceerde de Europese Commissie haar voorstel om de Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen (EVOA) aan te passen. Zo wil de Commissie de productie van afval verminderen en de transitie naar een circulaire economie versnellen. De OVAM coördineert het Belgische standpunt in dit dossier en volgt de onderhandelingen op. Daarvoor organiseerden we eind 2020 al een stakeholdersbevraging over de herziening. In 2022 is een tweede bevraging gepland.

De belangrijkste wijzigingen die de Commissie voorstelt zijn:

- strengere regels en opvolging voor de export van afval buiten de EU
- digitalisering en stroomlijning van transport voor recyclage en hergebruik binnen de EU
- een betere aanpak van illegale afvaltransporten dankzij extra bevoegdheden, een betere samenwerking en strengere EU-regels

De onderhandelingen voor de goedkeuring van de nieuwe richtlijn startten begin 2022.

Cijfers handhavingstools

De OVAM handhaaft de bepalingen over afvalstoffen en bodem als een onderdeel van het Vlaamse Materialendecreet, Bodemdecreet en Milieuhandhavingsdecreet. In 2021 vertaalde zich dat in 182 inspecties bij bedrijven door het team terreincontrole. 131 keer ging het om controles op de correcte inzameling, verwerking en afvoer van afgedankte voertuigen, elektrische of elektronische apparaten, olie, banden of batterijen. 51 keer inspecteerde het team de correcte afhandeling van grondverzet.

Acties

Het team stelde overtredingen vast in 51 % van de inspecties. 78 % van die overtredingen leidde tot een aanmaning of raadgeving. 22 % van de overtreders kreeg een proces-verbaal, een verslag van vaststelling of de vraag om een dwangsom te betalen omdat ze een zwaardere of herhaaldelijke overtreding begingen.

Stroomopvolgers

Binnen het team terreincontrole focussen de stroomopvolgers specifiek op batterijen en afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA). Ze zijn geen toezichthouders, maar informeren en sensibiliseren vooral bedrijven in nauwe samenwerking met de beheerorganismen Bebat en Recupel.

De stroomopvolgers controleerden de inzameling van AEEA tijdens 73 bedrijfsbezoeken. Die vonden vooral plaats bij containerdiensten en bij bedrijven actief in de export van tweedehands toestellen en in de sector van professionele apparatuur. Bij 400 bedrijven onderzochten de stroomopvolgers of een aansluiting bij Bebat en/of Recupel nodig was als invoerder/producent. Ze stelden een overtreding vast in 78 % van de gevallen en stuurden in totaal 382 raadgevingen om bedrijven te sensibiliseren.

7

toezichthouders

182

terreincontroles

131 xcontrole op
correcte inzameling**51 x**controle
op grondverzet**93**bedrijven
in overtreding**78 %**kreeg een aanmaning/
raadgeving**78 %**in overtreding vastgesteld
door stroomopvolgers**22 %**kreeg een
proces-verbaal**2**

stroomopvolgers

382raadgevingen
voor bedrijven

Mooimakers

Mooimakers, het Vlaamse initiatief tegen zwerfvuil en sluikestort van de OVAM, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en Fost Plus, werkte in 2021 mee aan het zwerfvuilcharter. Daarnaast lanceerde het ook de volgende eigen initiatieven:

Communicatie

Mooimakers hecht veel belang aan communicatie en sensibilisering. Dat gaf in 2021 aanleiding tot vier campagnes: sensibilisering, jongeren, lenteschoonmaak en handhaving. Mooimakers nam het campagnemateriaal ook op in de herwerking van de structurele communicatie. Er kwam onder meer een nieuwe website met *touchpoints* voor verschillende doelgroepen.

On the Go

Samen met de OVAM, Fost Plus en de VVSG startte Mooimakers On the Go-projecten in Gent, Genk en Roeselare. Op locaties waar veel afhaalproducten verkocht worden, moedigden ze handelaars aan om alternatieven te zoeken voor wegwerpverpakkingen en stimuleerden ze hen om extra vuilnisbakken te plaatsen.

Participatie

Mooimaker Philip Ver Elst, beter bekend als Mister Proper, figureert regelmatig in de campagnes van Mooimakers. In 2021 mocht hij op audiëntie bij koning Filip in het kader van burgerinitiatief Be Heroes.

Handhaving

Begin oktober 2021 organiseerde Mooimakers de vijfde Week van de handhaving om de aandacht te vestigen op sluikestorten en zwerfvuil. Tijdens die week waren er extra inspanningen om overtreders aan te spreken en te beboeten, maar ook om positieve acties van burgers te waarderen.

In 2021 werd ook een geslaagd proefproject afgerond rond sluikestort op autosnelwegparkings. Projectpartner Agentschap Wegen en Verkeer besloot het tijdelijke cameratoezicht verder te zetten door de positieve resultaten.

Cijfers Week van de handhaving

194

gemeenten

499

acties

2000individuele
deelnemers**3001**

GAS-vaststellingen

2391

aanmaningen

340

pv's

Nieuwe regels voor bedrijfsafval

Sorteerverplichting organisch afval

Sinds 1 januari 2021 moeten bedrijven die veel organisch afval produceren dat ook selectief inzamelen. In deze eerste fase richt de sorteerverplichting zich op bedrijven die de inzameling dankzij schaalvoordelen het efficiëntst kunnen organiseren, zoals cateringbedrijven en grote feestzalen. Vanaf 1 januari 2024 moeten de EU-lidstaten het bioafval van huishoudens en bedrijven uit het restafval houden. Dat kan onder meer via de selectieve inzameling van dat bioafval.

Nieuwe regels inzameling

Sinds 1 september 2021 krijgen ook de afvalinzamelaars een uitgebreide rol in de beperking van de hoeveelheid bedrijfsrestafval. Zij moeten nu hun klanten actief informeren en controleren op sorteerfouten bij de ophaling. Als ze fouten zien, dienen ze die te registreren en de klant op de hoogte te brengen. In bepaalde gevallen mogen of moeten ze zelfs het afval weigeren. Dat moet de sortering aan de bron verbeteren, ook als de inzamelaar zelf nasorteert, want heel wat recycleerbare materialen raken te vervuild als ze bij het restafval belanden.

Langetermijnvisie eindverwerking

In 2021 werd beslist om vanaf 2022 het tarief voor het mee verbranden van bedrijfsafval te verhogen van 13,38 euro naar 25 euro per ton. Die beslissing maakt deel uit van de langetermijnvisie op eindverwerking. De bedoeling is om de selectieve inzameling en recyclage van bedrijfsafval te stimuleren door van verbranding de duurdere optie te maken.

Vernieuwde handleiding voor afvalstoffen in de gezondheidszorg

In augustus 2021 publiceerde de OVAM de vernieuwde handleiding *Beheer van medische afvalstoffen*. Die was het resultaat van een intense samenwerking met de medische sector (ziekenhuizen, woonzorgcentra, thuisverpleging ...) en de afvalsector, die al in het voorjaar van 2020 was opgestart. De update is in lijn met recente evoluties in de gezondheidszorg, zoals het stijgende aandeel van thuiszorg en de ongeziene toename van medisch afval als gevolg van de coronacrisis.

De belangrijkste vernieuwingen zijn:

- aanvulling van de lijst van risicohoudende en niet-risicohoudende medische afvalstoffen
- verduidelijking van de link tussen de afvalstoffenwetgeving en de ADR-wetgeving
- aangepaste regels voor de behandeling van levenloos geboren kinderen
- aangepaste richtlijnen voor het beheer van medisch glas
- verduidelijking van het beheer van afval van medische thuiszorg en zelfzorg

Green Deal Anders Verpakt

Vlaamse bedrijven en kennisinstellingen gaan samen met de Vlaamse overheid op zoek naar alternatieven voor eenmalige verpakkingen in de distributiesector. Daarvoor werd in 2021 de Green Deal Anders Verpakt opgestart, met een focus op webwinkels, maaltijdboxen, takeaway en *delivery* en het aanbieden van producten in bulk of in herbruikbare verpakkingen via loopsystemen.

Op het Green Deal-platform kunnen de deelnemers ideeën en kennis uitwisselen en samenwerkingen opzetten. Zo ontwikkelen ze concrete, haalbare alternatieven waarmee consumenten hun milieu-impact kunnen verkleinen. De ondertekening van het convenant gebeurde in maart 2022 en de Green Deal loopt tot eind 2024.

Lees er meer over in [OVAM.link](#) van juli 2021.

DUURZAAM MATERIALENGEBRUIK

Door oog te hebben voor duurzaam materiaalengebruik draagt de OVAM bij aan SDG 3, SDG 9, SDG 12 en SDG 13. Door educatie over duurzaamheid en circulariteit draagt de OVAM ook bij aan SDG 4.

Acties rond asbestafbouw

Om de doelgroepen in het Actieplan Asbestafbouw te ondersteunen in het asbestveilig maken van hun gebouwen, werden in 2021 extra middelen vrijgemaakt. Zo kunnen deze specifieke sectoren een versnelling hoger schakelen. Het actieplan moet ervoor zorgen dat Vlaanderen tegen 2040 asbestveilig is. Met maatregelen zoals een nieuwe wetgeving en de ondersteuning van specifieke doelgroepen kunnen we onze gebouwen doelgericht en versneld asbestveilig maken. Om gebouweigenaars hierin op maat van hun gebouw te gidsen, bereidde de OVAM in 2021 de komst van het asbestattest in 2022 voor.

Sectorprotocol landbouw

Een vierde van de oppervlakte van de asbestdaken in Vlaanderen is een landbouwdak. In september sloot de Vlaamse Regering een sectorprotocol met de landbouwsector om dit omvangrijke volume versneld uit het leefmilieu te halen. Dankzij de relancemiddelen uit Vlaamse Veerkracht vallen de kosten voor de ophaling en verwerking van asbestdaken voor landbouwers volledig weg. Dat leidde in 2021 alleen al tot 1206 aanmeldingen.

Ophaling aan huis en aan het jeugdlokaal

Vlaams minister van Omgeving Zuhail Demir maakte voor 2021 en 2022 27,6 miljoen euro extra vrij voor lokale asbestprojecten. Tegen eind 2021 konden 98,8 % van de Vlaamse gemeenten met deze middelen een project starten voor de ophaling van asbestcement aan huis. De komende jaren zal in deze projecten ook bijzondere aandacht uitgaan naar de lokalen van jeugdbewegingen om hen zowel op praktisch, logistiek als financieel vlak te ondersteunen. Om dit op maat van de doelgroep vorm te geven, werkt de OVAM samen met De Ambrassade.

Sectorprotocol scholen

Via het bestaande sectorprotocol scholen heeft de OVAM het afgelopen jaar bij meer dan 400 scholen de asbestinventaris laten actualiseren. 180 scholen hebben asbestverwijderingswerken uitgevoerd, mede gefinancierd door de OVAM. Er werden voor 2021 en 2022 3,85 miljoen euro aan relancemiddelen uit Vlaamse Veerkracht vrijgemaakt om 200 extra asbestverwijderingen in scholen te financieren. Daarnaast worden met deze middelen de komende vier jaar ook 780 bijkomende asbestinventarissen in schoolgebouwen geactualiseerd.

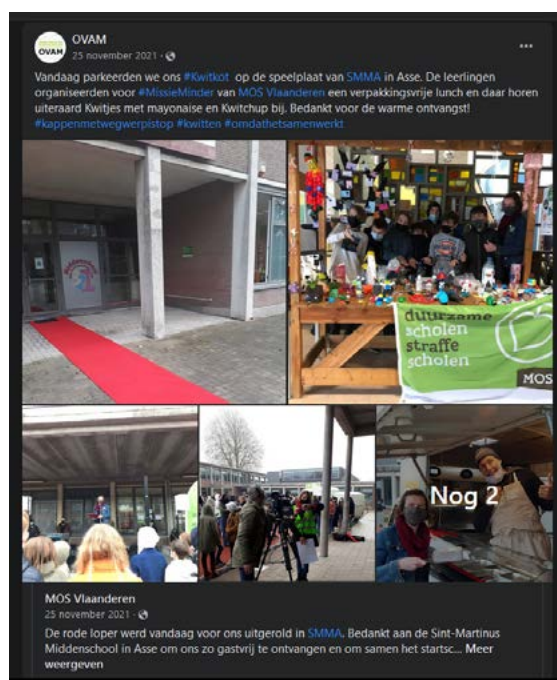
Herbruikbaar cateringmateriaal grondig getest

Sinds 2020 is wegwerpcateringmateriaal verboden op evenementen van Vlaamse overheden. In 2021 was de OVAM betrokken bij verschillende events waar het aanwenden van herbruikbaar cateringmateriaal grondig uitgetest werd, met het WK wielrennen als duurzame blikvanger.

Educatie over duurzaamheid en circulariteit

De duurzame, circulaire economie zal draaien voor en door de komende generaties. Daarom delen we onze kennis en ons enthousiasme graag met de Vlaamse leerlingen. Dat doen we samen met gewaardeerde partners als VRT, VITO, imec, MOS Vlaanderen en Fost Plus.

CIRCULAIRE ECONOMIE

De OVAM is een van de aandrijvers van de circulaire economie in Vlaanderen. Daarmee heeft ze een effect op SDG 8, SDG 9, SDG 11, SDG 12, SDG 13 en SDG 17.

Lancering CE Monitor

In november 2021 werd de CE Monitor gelanceerd tijdens het slotevent van het Steunpunt Circulaire Economie. De CE Monitor brengt onderzoeksresultaten en cijfers samen in een set van overzichtelijke indicatoren. Zo krijgen beleidsmakers, onderzoekers en het bredere publiek zicht op de stand van zaken en de uitdagingen voor de circulaire economie in Vlaanderen.

Codesign Award voor studenten uitgereikt

Elk jaar lauweren de OVAM en Vlaanderen Circulair jonge talenten met baanbrekende circulaire ideeën. In 2021 ging de Codesign Award voor Problem Solving naar Arthur Boven voor zijn CO₂-neutrale biomassa-reactor. Daarmee kan een bedrijf overbodige restwarmte inschakelen om algen te kweken als basis voor onder meer voeding, bioplastiek en biobrandstof.

Elien Gielen won in de categorie Everyday Life. Haar project Son-mat bestaat uit een pakket van fysieke en digitale tools waarmee mensen zelf groenten kunnen fermenteren om voedselverlies te voorkomen.

De winnaars kregen een smartphone met een gouden cover met daarin de contactgegevens van onder meer ondernemers, investeerders en beleidsmakers om hun project of carrière dat extra duwtje te geven.

Initiatieven in de bouwsector

Green Deal Circulair Bouwen

In 2021 ging de Green Deal Circulair Bouwen, in samenwerking met Vlaanderen Circulair en de Confederatie Bouw, zijn tweede jaar in. De 320 deelnemende organisaties vormen een lerend netwerk en komen vier keer per jaar samen om praktijkervaringen uit te wisselen. De deelnemers voeren ook minstens één pilootproject uit en er is een onderzoeksgroep gewijd aan juridische, economische en andere drempels.

Nieuwe gids milieubewust bouwen voor Vlaamse overheden

Gebouwelementen en bouwmaterialen zijn verantwoordelijk voor 10 tot zelfs 50 % van de totale milieu-impact van gebouwen. Daarom is de materiaalkeuze bij de bouw of renovatie van cruciaal belang. TOTEM (Tool to Optimise the Total Environmental impact of Materials) kan die milieu-impact identificeren en beperken van bij het begin van de ontwerpfase.

In opdracht van de OVAM onderzochten het Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf (WTCB) en het Bureau Bouwtechniek hoe Vlaamse overheden een voorbeeldrol kunnen spelen als voorschrijver van TOTEM in bouwprojecten. Het resultaat is de praktische gids TOTEM voorschrijven in overheidsopdrachten, met richtlijnen, strategieën en stappen om het gebruik van TOTEM te integreren.

Ontwerp nieuw beleidsplan bouw

Om klimaatneutraal te worden tegen 2050, zoals de Europese Commissie met de Europese Green Deal voor ogen heeft, moeten alle sectoren hun steentje bijdragen. Ook de bouwsector. Een manier om dat te bereiken, is de transitie naar een circulaire economie versnellen. De OVAM schreef de ontwerptekst voor de beleidsvisie rond dat thema. Het ontwerp Op weg naar circulair bouwen zet mijlpalen en doelstellingen uit tot 2030. De focus ligt daarbij op de beheersing van de milieu-impact en het materiaalgebruik.

Het beleidsprogramma hield rekening met de inzichten van experts van de Proeftuin Circulair Bouwen. Zij identificeerden in 2020 systemische knelpunten waar we bij de transitie naar de circulaire bouweconomie tegenaan botsen. Het gebrek aan afstemming tussen vraag en aanbod van circulaire materialen en circulaire ontwerpmethoden is het grootste knelpunt. Bij de vraag is er nood aan informatie en sensibilisering die de potentiële opdrachtgevers overtuigen. Bij het aanbod bestaat er terughoudendheid om bepaalde risico's te nemen. Er heerst onduidelijkheid over de kwaliteit en andere aspecten van de materialen of de geboden oplossingen.

Het onderzoek werd eind 2020 afgerond en verliep deels parallel met het consultatieproces voor het nieuwe beleidsprogramma.

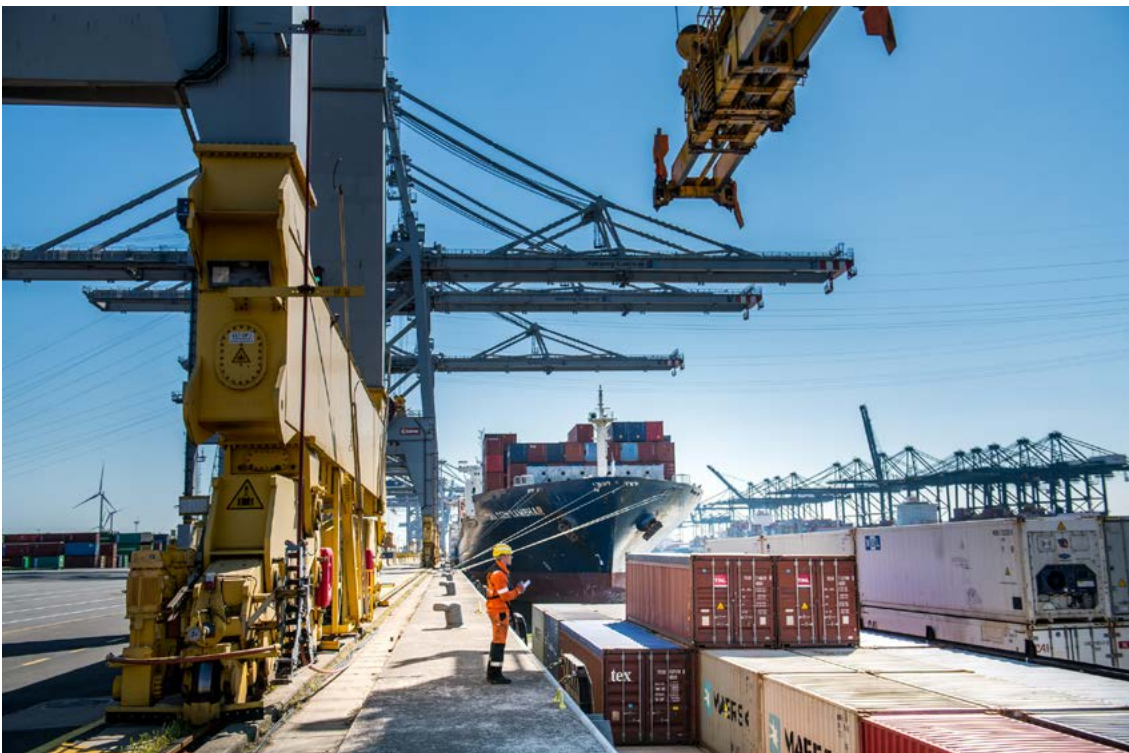

Samenwerkingsovereenkomst met Port of Antwerp

De OVAM en Port of Antwerp (PoA) sloten een samenwerkingsovereenkomst van drie jaar om de transitie naar een duurzaam, circulair havengebied waar te maken. Daarbij ligt de focus op afval-, materialen- en bodembeheer en de uitbouw van Vlaanderen als recyclagehub. De OVAM en Vlaanderen Circulair vormen met hun kennis en expertise de link tussen beleidskaders en werkgenda's en de Vlaamse havenstrategie.

In 2021 werd al een eerste concreet initiatief gelanceerd: een oproep tot innovatieve projecten rond industriële symbiose. Kandidaten moeten een realistische businesscase kunnen voorstellen waarbij minstens twee verschillende bedrijven materialen uitwisselen en zo een afvalstroom omzetten in een waardevolle grondstof. De twee winnende projecten krijgen middelen om de symbiose te analyseren en te testen in de bedrijfspraktijk, met het oog op de uiteindelijke uitrol op bedrijfsniveau.

EU Green Week

De EU Green Week 2021 vond plaats van 31 mei tot 4 juni en was gewijd aan de link tussen de Europese Green Deal en het EU-actieplan om vervuiling te bannen. Vlaanderen Circulair en de OVAM namen de gelegenheid te baat om gerelateerde initiatieven in de kijker te zetten, met onder meer een aanbod van workshops, virtuele referentiebezoeken en webinars.

Circulaire hub O.666

In 2013 kocht de OVAM de verontreinigde site van het vroegere North Sea Bunkers, saneerde de bodem en herstelde het dak. Vandaag is het de thuishaven van een groep lokale vzw's die er activiteiten organiseren in het teken van de circulaire economie. Er zijn vijf creatieve ateliers voor (tewerkstellings)projecten rond voeding, tuinieren, muziek, ontwerp en handwerk. Daarnaast is er ruimte om jonge makers te coachen richting circulair ondernemen. De naam O.666 verwijst naar een 'verboden' volgnummer voor vissersboten en symboliseert een veilige haven voor wie nergens anders bij hoort.

OESO-rapport geeft Vlaanderen goede punten

De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) publiceerde in maart 2021 haar *Environmental Performance Review* voor België. Volgens het rapport scoort Vlaanderen in het bijzonder zeer goed op het vlak van afval- en bodembeheer en beschikken we over sterke plannen voor de transitie naar een circulaire economie. De goede score hebben we onder meer te danken aan de inzet van een efficiënte mix van beleidsinstrumenten en de hoge recyclage- en hergebruikcijfers. Ook de Vlaamse aanpak van de covidpandemie op het vlak van afvalbeheer krijgt goede punten.

Structurele samenwerking met Nederland

Vlaanderen en Nederland spraken al in 2020, tijdens een Vlaams-Nederlandse top, de ambitie uit om nauw samen te werken aan de circulaire transitie. In 2021 vond er eerst een virtuele uitwisseling plaats, waarbij meer dan 100 Vlaamse en Nederlandse collega's dieper ingingen op 9 actuele onderwerpen. Later zette de Nederlandse ambassade een handelsmissie op in Brussel. De OVAM gaf daar het startschot met een toelichting over de circulaire plannen van de Vlaamse Regering en de rol van Vlaanderen Circulair. De delegatie bezocht ook het kantoor van de OVAM voor presentaties over de werkagenda's, uitvoeringsplannen en steunmechanismen waarmee Vlaanderen de circulaire transitie aanwakkert.

De OVAM op COP26

De top waar veel klimaatexperts naar uitkeken, was COP26 in het Schotse Glasgow. Ook de OVAM was aanwezig. We organiseerden samen met de Europese Commissie, SITRA, de Ellen MacArthur Foundation, Climate-KIC en Generation Climate Europe het evenement Scale up circular solutions to reach the 1,5-degree target. Lokale overheden, bedrijven en jongeren getuigden er over de manier waarop de circulaire economie bijdraagt aan het halen van de klimaatdoelstellingen. Op uitnodiging van de OVAM bracht Leuvens burgemeester Mohamed Ridouani het verhaal over Leuven 2030. Aansluitend focuste een beleidsdebat op hoe de circulaire economie beter geïntegreerd kan worden in de nationale klimaatbeleidsplannen.

GEZONDE GROND

Door over onze bodem te waken, heeft de OVAM een impact op SDG 3, SDG 6, SDG 11 en SDG 15.

PFAS

In 2020 stelde de OVAM richtlijnen en toetsingswaarden op voor bodemonderzoek naar poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS). Maar het domein van de *emerging contaminants* (opkomende, zorgwekkende stoffen, waartoe ook PFAS behoren) maakt een snelle evolutie door. Daarom update de OVAM al in 2021 de normering. Op basis daarvan voerde de gemeente Zwijndrecht een onderzoek uit. Daaruit bleek dat de nieuwe, strengere normen voor woonzones overschreden waren.

Inventarisatie

De OVAM organiseerde een inventarisatieronde om voor heel Vlaanderen in kaart te brengen waar er blootstellingsrisico's voor PFAS aanwezig zijn. Alle lokale besturen kregen instructies waarmee ze PFAS-verdachte locaties konden identificeren. Tegen eind

2021 leverde dat op basis van een eerste ruwe inschatting een 4000-tal sites op waar PFAS gebruikt is tijdens het productieproces, en nog eens een 800-tal plaatsen waar de brandweer mogelijk fluorhoudend blusschuim inzette.

Bodemonderzoek

De brandweeterreinen worden verder onderzocht in opdracht van de OVAM. We geven daarbij prioriteit aan sites met de grootst mogelijke impact op de volksgezondheid. In eerste instantie gaat het over brandweerlocaties in de buurt van woonzones en drinkwatergebieden. Om deze onderzoeken op een uniforme wijze uit te voeren, stelde de OVAM in overleg met experts onderzoeksprotocollen op.

Opdrachthouder

In de loop van 2021 drong de OVAM aan op de aanstelling van een onafhankelijke opdrachthouder voor PFAS. Daarbij vaardigden we zelf vier mensen af in de expertengroep. Voor het einde van het jaar leverde de OVAM een eerste rapport aan opdrachthouder prof. dr. Karl Vrancken, en verleenden we een eerste keer onze medewerking aan de parlementaire onderzoekscommissie.

Internationale samenwerking

Daarnaast bleef de OVAM inzetten op internationale samenwerking op het vlak van *emerging contaminants*. In 2018 brachten we belanghebbenden uit verschillende landen en diverse sectoren samen voor de eerste ENSOr-workshop (Emerging policy challenges on New SOil contaminants). In 2019 bouwden we daarop verder met de oprichting van het EmConSoil-netwerk. Die voortrekkersrol blijven we opnemen, met onder meer de organisatie van een derde ENSOr-congres in 2021.

Natuurgebaseerde saneringsmethodes: een stand van zaken

Het project LIFE NARMENA en het Interreg-project RESANAT zetten natuurgebaseerde saneringsmethodes in bij de aanpak van historische bodemverontreiniging.

Voor RESANAT startten in 2021 de eerste werkzaamheden op de 's Gravenmoersite. Er werden onder meer filters en meetapparatuur in de bodem geplaatst. Ondertussen liep de monitoring op de Lieve

in Wondelgem, waar al sinds 2020 reactieve matten op de rivierbodem liggen. Die houden de bodemverontreiniging vast.

Ook LIFE NARMENA schoot in 2021 uit de startblokken. De planten en micro-organismen voor de fyto-remediatie werden geselecteerd en er vonden twee aanplantmomenten plaats in natuur- en landbouwgebied ter hoogte van de Grote Calie in Turnhout. De verschillende maatregelen om een constructed wetland aan te leggen in het mondingsgebied van de Winterbeek werden uitgewerkt en opgenomen in een bodemsaneringsproject. De werken starten in de zomer van 2022. Ook in het mondingsgebied van de Grote Laak staat er een wetland op het programma om de verontreiniging met zware metalen aan te pakken. De modellering werd opgestart in 2021 en wordt in 2022 afgerond.

Ambtshalve sanering

Slechts een deel van de Grote Laak, de Grote Calie en de Winterbeek wordt met natuurgebaseerde methodes gesaneerd. De rest saneert de OVAM ook. De werken in het eerste deeltraject van de Grote Laak, vanaf de Bergstraat in Ham tot aan de monding van de Dode Beek in Tessenderlo, gingen van start in het najaar van 2021 en zullen zo'n jaar in beslag nemen. Tegelijkertijd startten we met de opmaak van het bodemsaneringsproject voor het tweede deeltraject, vanaf de monding van de Dode Beek tot aan de Nieuwe Baan in Tessenderlo/Laakdal. Eind 2021 hebben we in het deeltraject van de Winterbeek, tussen Molenstede en Kraanrijk, het slib geruimd en de verontreinigde vaste waterbodem en oevers afgegraven.

Code van goede praktijk voor bodemsanering

Onze bodem vervult heel wat functies die belangrijk zijn voor onder meer voedselproductie, biodiversiteit en wateropslag. Om een verontreinigde bodem weer gezond te maken, is er dus meer nodig dan enkel een chemische sanering. Daarom publiceerde de OVAM een nieuwe Code van goede praktijk voor bodemsanering. Die verschaft informatie aan deskundigen, aannemers en opdrachtgevers om te saneren met voldoende aandacht voor bodemzorg en ecosystemendiensten.

Bodemnarratief

Zorg dragen voor onze bodem is een van de kerntaken van de OVAM, maar we doen dat niet alleen. Van een Vlaams en Europees beleid tot kleinschalige initiatieven in tuintjes, scholen en bedrijven: heel wat mensen dragen hun steentje bij. In het bodemnarratief krijgen 23 bodemzorgers hun welverdiend moment in de kijker met 7 videoverhalen.

Nieuwe Europese Soil Deal gelanceerd

Europa lanceerde in 2021 de EU Soil Deal en de Soil Strategy die meer aandacht, kennis en inzet moeten creëren rond goede bodemzorg. Voor de concrete invulling van deze EU Mission en strategie maakte de Europese Commissie onder meer gebruik van de expertise die de OVAM de voorbije jaren opbouwde rond dit thema. In het kader van de Soil Strategy onderzoekt de Commissie de mogelijkheden om via een nieuwe bodemrichtlijn een aantal van onze Vlaamse instrumenten (bodemattest, bodemregister, saneringsplicht, grondverzetregeling) voor de hele Europese Unie in te voeren. De kernpunten uit het Soil+Land Stewardship-traject van de OVAM komen terug in de volgende vier doelstellingen van de Soil Deal:

1. kennis en vaardigheden opbouwen rond bodemzorg
2. innovatieve projecten rond bodemgezondheid en (her)gebruik van land (co)creëren en opschalen
3. een geïntegreerd bodemmeetnet ontwikkelen en de evolutie naar een gezonde bodem opvolgen
4. samenwerken met de gemeenschap van bodemgebruikers en met de samenleving in het algemeen

RUIMTE RECYCLEREN

Onze schaarse ruimte recyclen, is een van de missies van de OVAM. Daarmee heeft ze een impact op SDG 3, SDG 6, SDG 11, SDG 12 en SDG 15.

Gesaneerde black- en brownfields

Aalst – Modernite

Hier produceerde Modernite tot 1984 asbestplaten en -buizen. In 2021 rondde de OVAM de ambtshalve sanering van de site af. Een deskundige aannemer heeft de asbesthoudende materialen veilig afgeschermd van de omgeving door ze ondergronds op te slaan. De aannemer en het begeleidend bureau volgden daarbij de veiligheids- en gezondheidsregels grondig op en betrokken zowel de buurt als de eigenaar van de gronden in de communicatie. De sanering betekende een investering van 3,6 miljoen euro.

Antwerpen – Noorderlaan

Op de voormalige Opel-site in de Antwerpse haven was een PFAS-vervuiling ontstaan door een ondergrondse tank met blusschuim. De grondreiniging raakte klaar op schema dankzij een gedreven aannemer en bodemsaneringsdeskundige en een optimale samenwerking met het Havenbedrijf en het centrum voor grondreiniging. De kosten bedragen 3,8 miljoen euro.

Bonheiden – Stationsplein

Op de vroegere locatie van meubelfabriek Trefac-Meurop was bij het gebruik van oplos- en ontvettingsmiddelen een VOCl-verontreiniging ontstaan. Bij de sanering werd grond verwijderd uit de gebouwen en uit de tuin van een particulier. De eigenaar was betrokken bij het opstellen van het bodemsaneringsplan. Dat leidde tot de aanleg van een ondergrondse verbindinggang. De werken werden volgens plan uitgevoerd, maar toch bleef er een belangrijke restverontreiniging achter. Daarvoor is een thermische aanpak opgestart.

Boom – Frateur

Op de Frateur-site in de stationsomgeving van Boom, meer bepaald in de Jan Baptist Corremanstraat, werd de sanering in de zomer afgerond. Een grootschalige ontgraving was nodig, omdat dit terrein opgehoogd was met asbesthoudend puin. De OVAM vulde het terrein opnieuw aan met gezonde grond.

Op advies van Natuurpunt kozen we niet voor teelaarde, want een arme grond is beter voor de biodiversiteit. En inderdaad, enkele weken na de heraanvulling zagen we de eerste pionierssoorten al op het terrein. Intussen werken we in het kader van het project 'De Stationsomgeving verbindt' met diverse partners samen om de site een glansrol te geven in de toekomst van deze wijk.

Buggenhout – Alvat

De Alvat-site in Buggenhout was al meer dan 25 jaar verlaten. Het terrein lag bezaaid met verweerde asbestgolfplaten, her en der waren er tanks beginnen te lekken en de 35 meter hoge schoorsteen was niet meer stabiel. Doordat de OVAM het terrein voor 1 euro kon aankopen, kon ze die acute veiligheidsproblemen aanpakken.

We rondde de sloop in september 2021 af. De werken namen zes maanden in beslag. Onder andere het weghalen van de kenmerkende schouw en de enorme hoeveelheden asbest en afval waren een huzarenstuk. De site ligt er nu netjes bij en zal de komende jaren als een tijdelijk natuurgebied beheerd worden. Binnenkort start het bodemonderzoek en kan er worden nagedacht over een definitieve invulling.

Gent – Wasserij der Vlaanderen

De activiteiten van de droogkuis op deze locatie verspreidden VOC's in de directe omgeving. Begin april 2021 startte een ervaren deskundige met de bodemsaneringswerken ter hoogte van de riolering. Hij gebruikte twee injectiemachines om de biologische afbraak ondergronds te stimuleren. Voor het bouwverlof in 2021 was hij klaar met de injecties. De locatie van de wasserij zelf was eerder al gesaneerd, maar ook hier werd nog een injectie uitgevoerd.

Halle – Sunrock

Op de Sunrock-site aan de Permekestraat in Halle kwamen in november 2021 kranen te staan om de sanering aan te vatten. De terreinen van deze voormalige zonevrije productieplaats voor sanitaire kranen zijn verontreinigd met onder andere asbest, zware metalen en PFAS. Ook hier zullen de te saneren terreinen volledig onthard worden.

Vilvoorde – Luchthavenlaan

De industriële activiteiten op de terreinen van Renault Vilvoorde (CAT-site) veroorzaakten een ernstige bodemverontreiniging. De bodemsanering van CAT Oost startte in 2020 en liep door in 2021. Het concept voor de sanering van CAT West werd verder onderzocht en er was ook vooruitgang in het brownfielddossier met het oog op de herontwikkeling van de site. Die zal bestaan uit een mix van logistieke en industriële activiteiten met ook residentiële ruimte.

Vilvoorde – Olmstraat

Op de site van de voormalige inktfabriek aan de Olmstraat in Vilvoorde werd de sloop in november 2021 opgestart. We begonnen met de verwijdering van de asbestdaken op de oude gebouwen. We richten ons nu op de sloop van de bouwvallige gebouwen. Daarna zal de site, in nauwe samenwerking met de stad Vilvoorde, voor tijdelijk gebruik ingezet worden. Zo kan intussen verder gewerkt worden aan een kwalitatieve lange-termijntoekomst voor dit interessant gelegen terrein. De bodemonderzoeken lopen volop en bevestigen dat de site zwaar verontreinigd is.

Acties Terug in Omloop

Terug in Omloop slaat een brug tussen onderzoek en concrete ontwikkelingsprojecten om verontreinigde sites een tweede leven te geven. Vijf diverse pilootprojecten dienen als testcases om expertise en ervaring op te doen, en leiden uiteindelijk ook tot effectieve en

innovatieve bouwprojecten. In 2021 deelden de projectpartners hun verzamelde kennis via drie webinars:

- webinar 1 – Terug in Omloop: De kern van de zaak
- webinar 2 – Terug in Omloop: Loslaten, van verleden en van starre doelen
- webinar 3 – Terug in Omloop: Loskomen van perceelsgrenzen en unieke bestemmingen

Waardevol gebruik van oude stortplaatsen

In een circulaire economie is ook ruimte een herbruikbaar goed en kunnen we zelfs voor oude stortplaatsen een waardevolle bestemming vinden.

Nieuwe bossen op oude stortplaatsen

De meeste oude stortplaatsen in Vlaanderen vormen geen risico voor hun omgeving. Afhankelijk van de plaatselijke noden kunnen ze dan bijvoorbeeld als nieuw bos ingericht worden. Om precies in kaart te brengen welke stortplaatsen een veilige herbestemming kunnen krijgen, lanceerde Vlaams minister van Omgeving Zuhal Demir een oproep aan de lokale besturen. Zij konden op kosten van de OVAM een oriënterend bodemonderzoek laten uitvoeren en daarbovenop een subsidie ontvangen om een site te bebossen. Bij nieuwe en lopende onderzoeken op locaties met een mogelijke PFAS-verontreiniging gebeurde er ook een test op de aanwezigheid van PFAS. De OVAM houdt de resultaten van alle bodemonderzoeken bij in een centrale databank die een overzicht geeft van welke locaties geschikt zijn voor welke herbestemmingen.

RAWFILL: praktische gids voor langetermijnbeheer

Na vier jaar samenwerking tussen vier landen en acht projectpartners is het Noordwest-Europa Interreg-project RAWFILL in 2021 afgerond. De projectpartners ontwikkelden verschillende tools voor het beheer van oude stortplaatsen op lange termijn en binnen een gestandaardiseerd kader: het Enhanced Landfill Inventory Framework. Ze verzamelden daarnaast ook de beschikbare kennis en praktijkervaring in de *Landfill Miner Guide*. Dat is een praktische gids voor (ontginnings)projecten op stortplaatsen, van verkennend onderzoek over valorisatie tot de restauratie achteraf.

ONZE PRESTATIES

Afgeleverde bodemattesten, adviezen voor milieuvergunningen, antwoorden op vragen van burgers en bedrijven, onze eigen mvo-activiteiten ... We vinden het belangrijk om onze stakeholders op een transparante manier te informeren over onze processen. Bekijk hier onze prestaties.

Opvolging van het bodem- en afvalbeheer

De OVAM is de overheidsinstantie die bevoegd is voor een aantal onderdelen van het bodem-, afval- en materialenbeheer. In die hoedanigheid leverden we 22 343 ambtshalve bodemattesten af, gaven we advies over 663 milieuvergunningen, en beoordeelden we 3248 oriënterende en 375 beschrijvende bodemonderzoeken.

- afgeleverde grondstofverklaringen: 79
- afgeleverde bodemattesten: 322 221
- oriënterende bodemonderzoeken: 3248
- beschrijvende bodemonderzoeken: 375
- bodemsaneringsprojecten: 212
- adviezen voor milieuvergunningen: 663
- oriënterende en beschrijvende bodemonderzoeken (obbo): 177
- afgeleverde beslissingen m.b.t. kennisgeving voor grensoverschrijdend transport van afvalstoffen: 97 599

Klantenbeheer

Met vragen over bodem, asbest, afval- en materialenbeheer en algemene diensten kun je terecht bij onze dienst Klantenbeheer. Het team werkte in 2021 verder volgens de geldende coronamaatregelen en leverde zijn diensten dus vooral van thuis uit. Het aantal e-mails dat de dienst in 2021 ontving, steeg met 38 %. De OVAM schakelde op 1 april over naar Microsoft Teams om telefoontjes te beantwoorden. De dienst Klantenbeheer kreeg 10 % meer telefoontjes via MS Teams. De totale gespreksduur nam toe met 22 %.

De vragen rond PFAS kwamen binnen op het mailadres pfas@vlaanderen.be. De dienst Klantenbeheer nam deel aan interne en externe werkgroepen en verleende haar expertise bij het beantwoorden van de e-mails.

- oproepen van bedrijven: 31 %
- oproepen van particulieren: 21 %
- oproepen van notarissen en makelaars: 40 %
- oproepen van lokale besturen en intercommunales: 8 %
- vragen via bodem@ovam.be: 8617 (+ 20 %)
- vragen via info@ovam.be: 2732 (+ 38 %)

Internationale werking

De transitie naar een circulaire economie is inherent aan een internationaal en Europees project. De OVAM is vastberaden daar een actieve en ambitieuze rol in op te nemen en een gangmaker te zijn in haar expertisedomein. De coronapandemie bemoeilijkte die uitwisseling de voorbije twee jaar, maar zette tegelijk ook het enorme belang van een internationale samenwerking nog eens duidelijk in de verf.

Europese projectwerking

In 2021 was de OVAM een actieve partner in 16 Horizon-, LIFE- en Interreg-projecten die financiële steun ontvangen van de Europese Unie. Een voorbeeld daarvan is Smartlife, dat in 2021 officieel van start ging om een circulaire materialenbenadering voor het afvalbeheer en marien zwerfvuil versneld op poten te zetten. Ook projecten rond zorgwekkende stoffen en voedselafval werden toegewezen aan de OVAM.

Internationale bilaterale werking

Behalve aan Europese projecten hecht de OVAM ook veel belang aan de rechtstreekse uitwisseling met andere landen van kennis over haar beleidsdomeinen. In 2021 ontvingen we zo digitale delegaties uit Canada en Singapore. We werkten ook mee aan een auditrapport over afvalpreventie van het Franse Rekenhof en aan een Nederlandse handelsmissie rond circulaire economie, met een bijzondere focus op kunststoffen en bouw.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen bij de OVAM

Om zelf duurzaam te werken, focust de OVAM op vijf prioritaire thema's: welzijn, afval, energie en klimaat, duurzaam aankopen en mobiliteit. In 2021 mochten we daardoor al voor het vijfde jaar op rij het Voka Charter Duurzaam Ondernemen in ontvangst nemen.

- vrouwelijke personeelsleden:

- mannelijke personeelsleden:

- vrouwen in leidinggevende functies:

- werknemers met een handicap of chronische aandoening:

- personeelsleden met een migratieachtergrond:

- kilogram restafval per medewerker per jaar

- elektriciteitsverbruik

- rechtstreekse CO2-uitstoot

Welzijn

In 2021 bouwde de OVAM voort op de coronamaatregelen van het jaar voordien. Sinds 1 september is het nieuwe arbeidsreglement van kracht waarin bepalingen voor het hybride werken werden opgenomen. De medewerkers hebben toegang tot een aanbod van onder meer webinars rond zelfzorg, focus@home en mentaal kapitaal om hen daarbij te ondersteunen. De werkgroep welzijn kwam in 2021 zes keer samen om welzijnsacties te bespreken. De interne ergonomiecoaches van de OVAM stelden in 2021 ook een nieuw afsprakenkader rond ergonomie op.

Met de terugkeer naar het kantoor in het vooruitzicht kwam daar een speciale drankautomaat voor suikerarme, lokale frisdranken, zonder individuele verpakkingen.

Afval

De OVAM realiseerde voor het derde jaar op rij het doel om, vergeleken met 2013, in het OVAM-gebouw minstens 15 % minder restafval te produceren per medewerker. Door het verplichte telewerk tekenden we in 2021 het laagste afvalcijfer ooit op.

Energie en klimaat

Door de coronapandemie lag zowel het elektriciteitsverbruik als de CO₂-uitstoot door verwarming en dienstverplaatsingen (dienstwagens, privéwagens van personeel en vliegreizen) lager dan ooit.

Duurzaam aankopen

De OVAM stelt zich tot doel om 100 % duurzaam aan te kopen aan de hand van duurzaamheidscriteria. Dat doel realiseerden we niet in 2021. We integreerden wel de CO₂-prestatieladder in onze bestekken voor ambtshalve bodemsaneringswerken.

Mobiliteit

De OVAM moedigt haar personeelsleden aan om het woon-werkverkeer te organiseren met het STOP-principe (Stappen, Trappen, Openbaar vervoer en Personenwagens). 68,5 % van onze collega's heeft in 2021 een fietsvergoeding gekregen en/of het openbaar vervoer gebruikt. Dat cijfer steeg ten opzichte van het jaar voordien, maar het ligt wel lager dan in de periode voor de coronapandemie. Het verplichte telewerk had hier wellicht een grote invloed. Medewerkers die te voet kwamen of geen fietsvergoeding aanvroegen, zijn niet in het cijfer vertegenwoordigd.

Daarnaast vergroenen we stelselmatig ons wagenpark. In 2021 steeg de gemiddelde ecoscore van 69,88 naar 72,8.

ONZE JAARREKENING

Bekijk hier onze jaarrekening en ons organigram.

BEGROTING 2021 - OVAM

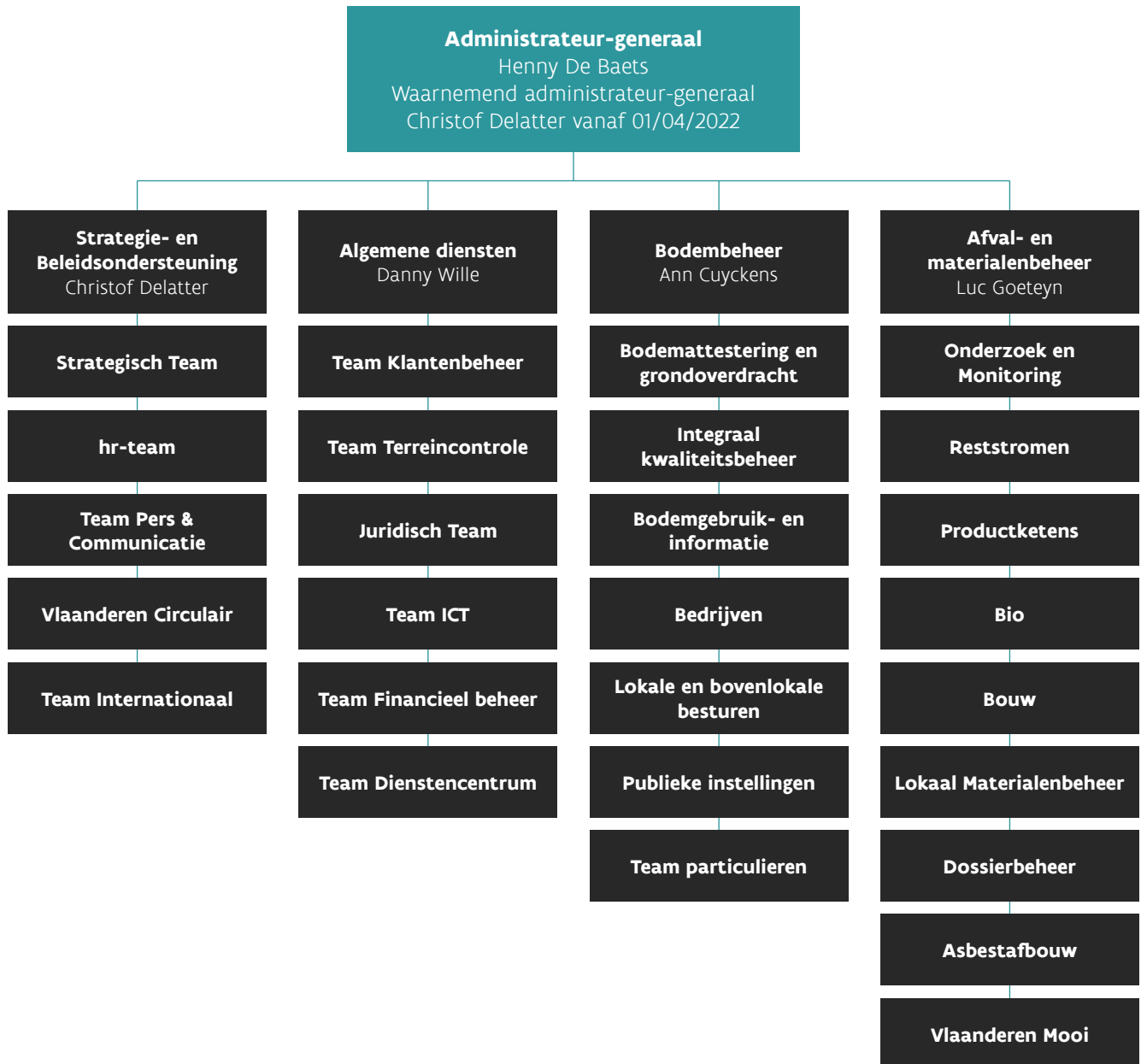

ONTVANGSTEN	
Overgedragen saldo en kredietverlening EU-instellingen	€ 4 568 928,15
Eigen inkomsten (bv. bodemattesten)	€ 19 709 355,41
Inkomensoverdrachten van bedrijven	€ 2 707 964,84
Inkomensoverdrachten van EU-instellingen	€ 1 605 151,43
Inkomensoverdrachten binnen de overheid (werkingsdotatie en MINA-dotaties)	€ 32 171 025,50
Kapitaaloverdrachten binnen de overheid (investeringsdotatie en MINA-dotaties)	€ 31 486 712,05
Opname uit het Bodembeschermingsfonds	€ 31 183 136,04
Totaal	€ 123 432 273,42

UITGAVEN	
Over te dragen saldo en kredietverlening EU-instellingen	€ 4 365 714,51
Personeel	€ 29 415 074,91
Werkingsmiddelen	€ 9 609 850,98
Onderzoek	€ 4 376 173,61
Communicatie	€ 1 420 335,78
Saneringen	€ 39 187 913,28
Werkingsbijdrage VLACO, IVC	€ 1 082 887,06
Spijziging van het Bodembeschermingsfonds	€ 33 974 323,29
Totaal	€ 123 432 273,42

BEHEER MINA-FONDS	Vereffeningen
Overdracht financiële fondsen bodemsaneringen	€ 2 178 392,00
Subsidies dierlijk afval	€ 7 117 519,00
Subsidies aan erkende kringloopcentra	€ 808 000,00
Subsidies aan lokale besturen (preventie, selectieve inzameling en installaties)	€ 17 897 874,20
Subsidies in het kader van circulaire economie	€ 3 515 226,43
Relance budget 4 - circulaire economie - asbest (lokale besturen)	€ 180 159,24
Totaal	€ 31 697 170,87

Organigram 2021

Colofon

HOOFDREDACTEUR
Jan Verheyen

**CONCEPT, COPYWRITING
EN VORMGEVING**
Pantarein Publishing

FOTOGRAFIE
OVAM, shutterstock, iStock, Adobe Stock,
Stijn Swinnen, Flanders Classics,
Leontien De Wulf

WETTELIJK DEPOTNUMMER
D/2022/5024/05

OVAM
Stationsstraat 110
2800 Mechelen
ovam.be